שֶׁהיו עניים והִפְרִישׁוּ **מָעוֹת** לְקִנְיַנֵיהֶם – לקניית הציפורים, ואמרו 'הרי אלו לצרעתי', ואחר כך העשירו וחייבים קרבן עשיר, דהיינו בהמות ולא ציפורים, אם **רָצָה לְהָבִיא** בָּהֶן – בכל המעות **חַטַּאת בְּהֵמָה**, **יָבִיא**, ואם רצה להביא בכל המעות **עוֹלַת בְּהֵמָה**, **יָבִיא**. משום שלא פירש שיביא מהמעות גם חטאת וגם עולה, ויכול לקנות בהם אחד מהם. ואם **מֵת** אדם זה, **וְהָיוּ לוֹ מָעוֹת סְתוּמִין** – שלא פירש אם הם לחטאת או לעולה, **יִפְּלוּ** לִנְדָבָה – יקריבו מכל המעות עולות נדבה של ציבור, ואף על פי שדמי חטאת מעורבים בהם. ומכאן קשה, מדוע אמר רבי יוחנן שההלכה למשה מסיני היא רק בנזיר, הלא הוא הדין בכל חייבי קינים.

מתרצת הגמרא: **תָּנָא נָזִיר וְחַיָּבֵי קִינִּין דְּדָמוּ לֵיהּ** – כשאמר רבי יוחנן 'ההלכה היא בנזיר', היתה כוונתו לנזיר וכן לחייבי קינין, שהם דומים לנזיר, שכשם שנזיר מביא יותר מקרבן אחד על דבר אחד כך גם חייבי קינין מביאים שני קרבנות [עולה וחטאת] על דבר אחד.

מפרשת הגמרא דברי רבי יוחנן: דמה שאמר רבי יוחנן 'ההלכה היא בנזיר', שמשמע שדווקא בנזיר יש הלכה למשה מסיני, בא **לְאַפּוֹקֵי מַהָא דְּתַנְיָא** – להוציא מקרה שאין הדין כן, ששנינו בברייתא, **מִי שֶׁהָיָה מְחוּיָיב חַטָּאת**, דהיינו שעבר בשוגג עבירה שעונשה במזיד הוא כרת, ונדר **וְאָמַר** 'הֲרֵי עָלַי עוֹלָה' – עולת נדבה מלבד החטאת שהוא חייב, **וְהִפְרִישׁ מָעוֹת** עבור הקרבנות, **וְאָמַר** 'הֲרֵי אֵלּוּ לְחוֹבָתִי' – שלשון זו משמעה שיהיו המעות עבור כל מה שאני חייב, גם החטאת וגם העולה. אם **רָצָה לְהָבִיא** בָּהֶן – לקנות במעות אלו את **הַחַטַּאת בְּהֵמָה** שהוא חייב, **לֹא יָבִיא** – אינו יכול, כיון שהפריש את המעות עבור כל חובותיו, וצריך לקנות בהם גם את העולה. וכן אם רצה לקנות בהם את **הָעוֹלַת בְּהֵמָה** שהתחייב, **לֹא יָבִיא** – אינו יכול, שהרי הפריש את המעות גם עבור החטאת. וגם אם ירצה לקנות במעות את שתי הבהמות אינו יכול, כיון שמעורבים במעות דמי חטאת ודמי עולה, והוא עלול לקנות את החטאת בדמי העולה או להיפך, אלא עליו לקחת שתי בהמות, ולומר 'כל דמי החטאת שיש במעות אלו יחולו על בהמה זו, וכל דמי העולה שיש במעות אלו יחולו על בהמה זו'. ואם **מֵת** אותו אדם שאמר 'הרי אלו לחובתי', **וְהָיוּ לוֹ מָעוֹת סְתוּמִים** – שלא פירש איזה מעות יהיו עבור החטאת ואיזה מעות יהיו עבור העולה, **יֵלְכוּ** – ישליכום **לַיָּם הַמֶּלַח** – שיאבדו ויתאכלו שם ולא יהנה מהם אדם, כיון שמעורבים בהם דמי חטאת. ואת המקרה הזה בא רבי יוחנן למעט במה שאמר 'ההלכה היא בנזיר', שבמקרה זה אין את ההלכה שיפלו לנדבה, כיון שכאן החטאת והעולה באים על שני דברים שונים, החטאת על העבירה שעבר והעולה בגלל שנדר, וההלכה נאמרה רק כאשר החטאת והעולה הם לצורך דבר אחד, כגון נזירות או צרעת.

שנינו במשנה (לעיל כד.) לגבי אשה שנדרה בנזיר, והפר לה בעלה אחרי שהפרישה מעות עבור קרבנות הנזירות, שאם היו המעות סתומים ילכו לנדבה, ואם היו המעות מפורשים, דמי חטאת ילכו לים המלח, דמי עולה יביאו מהם עולת נדבה, ודמי שלמים יביאו מהם שלמי נדבה.

מפרשת הגמרא מה הם 'מעות מפורשים': **אָמַר רַב אַשִׁי, הָא דְּאָמְרַתְּ** – הדין הזה שאמרנו לעיל שרק מעות סתומים הולכים לנדבה אבל מעות **מְפוֹרָשִׁין לֹא** הולכים לנדבה, **לֹא תֵּימָא** – אל תאמר שמעות מפורשים הכוונה דווקא למקרה **דְּאָמַר** הנזיר **'אֵלּוּ לְחַטָּאתִי, וְאֵלּוּ לְעוֹלָתִי, וְאֵלּוּ לִשְׁלָמַי'**, כלומר שהפריש שלוש צבורי מעות, ואמר על כל אחת מהן, זו תהיה לחטאת, וזו לעולה, וזו לשלמים, **אֶלָּא אֲפִילּוּ אָמַר** על קבוצה אחת של מעות **'אֵלּוּ לְחַטָּאתִי וְלְעוֹלָתִי וְלִשְׁלָמַי'** – ממעות אלו אביא קרבן חטאת ועולה ושלמים, גם אז **'מְפוֹרָשִׁין' הֵן**. והחלוק בין אם היו המעות מבוררים איזה מהם לחטאת ואיזה לעולה ושלמים או שלא, שאם היו מבוררים הדין הוא כמו במשנה שדמי החטאת ילכו לים המלח ומדמי העולה והשלמים מביאים קרבנות נדבה, אבל באופן שהיתה רק קבוצה אחת של מעות, המעות נקראים 'מפורשים' בתערובת' והולכים כולם לים המלח, ורק במעות סתומים לגמרי דהיינו כשאמר 'מעות אלו לחובתי', נאמרה ההלכה שיפלו לנדבה.

לשון נוסף בדברי רב אשי: **וְאִיבָּא דְּאָמְרִי אָמַר רַב אַשִׁי** – ויש שאמרו משמו של רב אשי, **לֹא תֵּימָא** – אל תאמר שהדין של 'מפורשין' הוא דווקא **עַד דְּאָמַר 'אֵלּוּ לְחַטָּאתִי וְלְעוֹלָתִי וְלִשְׁלָמַי'** – כשאמר על קבוצה אחת של מעות 'מעות אלו יהיו לקרבנות חטאת עולה ושלמים', **אֶלָּא אֲפִילּוּ** אם **אָמַר** על קבוצה אחת של מעות **'אֵלּוּ לְחוֹבָתִי'** – כלומר מעות אלו יהיו לכל החובה שאני חייב, **הֲרֵי הֵן כִּמְפוֹרָשִׁין**, כיון שמשמעות הלשון היא שיביא ממעות אלו את כל הקרבנות, וכל המעות הולכות לים המלח, ורק אם אמר 'מעות אלו לקרבנות נזירותי' נחשבים המעות לסתומים, וילכו לנדבה.

הגמרא דנה בדין מעות סתומים הנופלים לנדבה: **אָמַר רָבָא, הָא דַּאֲמָרַן** – הדין שאמרנו שאם היו **מָעוֹת סְתוּמִין** שלא פירש עליהם עבור איזה קרבן הם, **יִפְּלוּ לִנְדָבָה**, לא נאמר **אִם נָפְלָה דְּמֵי חַטָּאת מִבֵּינֵיהֶן** – אם דמי החטאת נפרדו משאר המעות, כגון שלקח חלק מהמעות ואמר 'אלו יהיו לחטאת', שאז המעות הנותרים **הֲרֵי הֵן כִּמְפוֹרָשִׁין** עבור עולה ושלמים, ומעות שמעורבים מדמי עולה ושלמים הולכים חציים לעולה וחציים לשלמים, ואין בהם את ההלכה למשה מסיני שיפלו לנדבה, אלא רק כשדמי חטאת מעורבים בהם נאמרה ההלכה.

אגרות קודש

ב"ה, ד' תשרי, תשי"ט
ברוקלין.

שלום וברכה!

נצטערתי להשמועה שהגיעה לכאן, אשר נתעורר ענין של העדר קבלת מרות ע"י כ' בבית הספר...

והנה בהנ"ל אין נוגע ואין נכנסים כלל בהערכות או בהשואות זה שעליו לקבל המשמעת והמנהל, כי אין בזה השואה בין האישים, אלא בין המשרות, ומעין דוגמא להנ"ל, אף כי בדקות דדקות, סיפור הידוע ע"ד רבי יהושע ור"ג, ואדרבה בנדון דידן ההכרח גם עוד יותר, כיון שהעדר קבלת עול ומשמעת, פועל היפך הכוונה בהחלט על התלמידים-ות שי'.

המשך בעמוד רג

הגמרא מביאה ראיה לדינו של רבא: **תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרָבָא** – שנינו בברייתא כדברי רבא, נזיר שהפריש מעות ואמר על חלקם 'אֵלּוּ לְחַטָּאתִי' – עבור קרבן החטאת שאני חייב, 'וְהַשְּׁאָר לְשֶׁאָר נְזִירוּתִי' – ושאר המעות יהיו לשאר קרבנות הנזירות, עולה ושלמים [וכשאמר בלשון זו צריך להביא בשאר המעות גם את העולה וגם את השלמים, ולא אחד בלבד], ומת האיש קודם שקנה את הקרבנות, **דְּמֵי הַחַטָּאת יֵלְכוּ לְיָם הַמֶּלַח** שלא יהנה מהם אדם, **וְהַשְּׁאָר, דהיינו המעות שהופרשו לעולה ושלמים, יָבִיא חֻצְיוֹ לְעוֹלָה וְחֻצְיוֹ לִשְׁלָמִים** – יקח שתי בהמות, ויאמר 'כל דמי השלמים שיש במעות אלו יחולו על בהמה זו, וכל דמי העולה שיש במעות אלו יחולו על בהמה זו', ויביא אחת לעולה ואחת לשלמים. **וּמוֹעֲלִין בְּכוּלָּן** – אם השתמש אדם בכל המעות המוקדשות לעולה ושלמים, עבר על איסור מעילה וחייב קרבן, שהרי חלקן של עולה, ובעולה יש איסור מעילה, **וְאֵין מוֹעֲלִין בְּמִקְצָתָן** – אבל אם השתמש רק במקצת מהמעות לא עבר על איסור מעילה, כיון שיתכן שהשתמש רק בדמי השלמים שאין בהם מעילה. ואם הפריש מעות, ואמר על חלקם 'אֵלּוּ לְעוֹלָתִי' – לקרבן העולה שמחובתי להביא לנזירותי, 'וְהַשְּׁאָר לְשֶׁאָר נְזִירוּתִי' – שאר המעות יהיו לשאר הקרבנות, חטאת ושלמים, ואם כן צריך להביא משאר המעות גם את החטאת וגם את השלמים, ומת קודם שקנה את הקרבנות, **דְּמֵי הָעוֹלָה יָבִיאוּ** מהם **עוֹלָה** נדבה, **וּמוֹעֲלִין בָּהֶן** – אם השתמש בהם אדם מעל וחייב קרבן, שהרי בקרבן עולה יש איסור מעילה, **וְהַשְּׁאָר** – שאר המעות, שהופרשו לחטאת ושלמים, **יִפָּלוּ לִנְדָבָה** – יקריבו מהם עולת נדבה של ציבור, שכך נלמד מהלכה למשה מסיני שכל מעות שדמי חטאת מעורבים בהן יפלו לנדבה. **וּמוֹעֲלִין בְּכוּלָּן** – אם השתמש אדם בכל אותן שאר המעות, חייב קרבן מעילה, כיון שודאי השתמש גם בדמי החטאת, **וְאֵין מוֹעֲלִין בְּמִקְצָתָן** – אבל אם השתמש רק במקצת מהמעות לא עבר על איסור מעילה, כיון שיתכן שהשתמש בדמי השלמים שאין בהם מעילה. ומבואר בברייתא כדיננו של רבא, שרק כאשר דמי חטאת מעורבים במעות יפלו לנדבה, אבל מעות שמעורבים בהן רק דמי עולה ודמי שלמים אינן נופלות לנדבה, אלא מביאים בחציין עולה ובחציין שלמים.

הגמרא דנה בנזיר שהפריש בהמות לקרבנותיו ומת, האם דינן כמעות סתומים: **אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב, לֹא שָׁנוּ** – לא נאמרה הלכה למשה מסיני שמעות סתומים יפלו לנדבה, **אֶלָּא** באופן שהפריש **מָעוֹת** ולא פירש לאיזה קרבן, **אֲבָל** אם הפריש **בְּהֵמָה** שאינה ראויה לקרבנות נזיר, כגון פר או שעיר, ומת, בזה לא נאמר שתהיה הבהמה לנדבה, אלא **חֲרֵי הִיא כְּמַפְרֶשֶׁת** – דין הבהמה כאילו פירש על חלקה שהיא לחטאת, ומכיון שחלק החטאת כמפורש בתערובת, הבהמה תמות. וכן אם הפריש שלוש בהמות שאינן ראויות לקרבנות נזיר, דין כולם כמפורשות בתערובת, כלומר, כחטאת שנתערבה בעולה ושלמים, ושלשתן ימותו. ואם מכרן, ילכו דמיהם לים המלח. שלא נאמרה הלכה שיפלו לנדבה אלא במעות, אבל בהמה הולכת למיתה, ודמיה הולכים לים המלח.

הגמרא מפרשת את דינו של רב הונא אמר רב: **אָמַר רַב נַחְמָן, הָא** – **דְּאָמְרִי** – הדין הזה שאמר רב הונא בשם רב שאם הפריש **בְּהֵמָה** שאינה ראויה לנזירות **חֲרֵי הִיא כְּמַפְרֶשֶׁת** ותלך למיתה, **לֹא שָׁנוּ** – לא נאמר **אֶלָּא** בשהפריש בהמה **תְּמִימָה** שאין בה מום, ומכיון שיכול להקריבה לקרבן אחר, חלה עליה קדושת הגוף ואינו יכול למוכרה עד שיפול בה מום, וכיון שאינה עומדת להימכר מיד אינה נחשבת כמעות ולא נאמרה בה ההלכה. **אֲבָל** אם הפריש בהמה **בַּעֲלַת מוּם**, שלא חלה עליה קדושת הגוף, **חֲרֵי הִיא כְּסָתוּמָה** – כמעות סתומים, שמכיון שיכול למוכרה מיד ולהביא בדמיה קרבן, נחשבת הבהמה כמעות, שנאמרה בהם ההלכה שהולכים לנדבה. ועוד הוסיף רב נחמן, שדווקא מעות סתומים יפלו לנדבה, **אֲבָל** אם הפריש **נַסְכָּא** – חתיכה של כסף או של זהב, **לֹא** נאמרה בה ההלכה שתלך לנדבה, אלא דינה כאילו פירש שמקצתה לחטאת וצריך להוליכה לים המלח שתאבד שם. ואם הפריש שלש חתיכות כסף או זהב, כל חתיכה הרי היא לקרבן אחד, וכיון שלא פירש לאיזה קרבן, דינם כמפורשות בתערובת, וצריכות כולם ללכת לים המלח. **וְרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק** חלק **וְאָמַר, שְׁאֲפִילּוּ** אם הפריש **נַסְכָּא** לקנות ממנה קרבנותיו ולא פירש איזה קרבן, מכיון שהרגילות למכרה במעות, דינה כמעות ותיפול לנדבה. **אֲבָל** אם הפריש **סְוָאר שֶׁל קוֹרוֹת** – חבילה של קורות העומדות לבנין, בזה גם רב נחמן בר יצחק מודה **שֹׁלֵא** – שאינן נחשבות כמעות, כיון שאין יכול למכרם מיד אלא צריך להמתין עד שימצא אדם העוסק בבנין שיקחם, ומכיון שכך לא נאמרה בהם ההלכה שיפלו לנדבה [שההלכה נאמרה דווקא במעות, או במה שיכול לימכר מיד, שדינו כמעות], אלא הולכות לים המלח.

הגמרא מקשה על הדברים האמורים: **אָמַר לֵיהּ רַב שִׁימִי בַּר אַשִׁי לְרַב פָּפָּא, מַאי טַעְמַיְיהוּ דְּרַבָּנָן** – מהו טעמם של החכמים, **דְּאָמְרִי** שדווקא **מָעוֹת** יפלו לנדבה **וְלֹא בְּהֵמָה** תמימה, **וְלֹא נַסְכָּא**. ודווקא **מָעוֹת וְלֹא סְוָארָא** – חבילת קורות, שכל אלו, מלבד מעות, הולכים לים המלח. אם נאמר שהטעם לזה משום שההלכה למשה מסיני נאמרה רק במעות, **אֶלָּא מֵעַתָּה** נאמר כמו כן שרק **מָעוֹת** יפלו לנדבה **וְלֹא עוֹפוֹת** – המחויב להביא שתי תורים או שתי בני יונה אחד לחטאת ואחד לעולה, והפריש אחד מהם, ומת קודם שפירש אם הוא לעולה או לחטאת, לא יהיה דין העוף כמעות סתומים ההולכים לנדבה, אלא כמפורשים שדינם למיתה. **וְכִי תֵּימָא הָכִי נַמִּי** – ואם תאמר שאכן כך הוא, וגם עופות הולכים למיתה, יש להקשות, **אֶלָּא הָא דְּאָמַר רַב חִסְדָּא, אֵין הַקִּינִּין** [–שתי תורים או שתי בני יונה] **מִתְפָּרְשׁוֹת** איזו לחטאת ואיזו לעולה, **אֶלָּא אִי בְּלִקְיחַת בְּעָלִים** – או כשהבעלים קונה אותם, **אִי בַּעֲשִׂיַּית כֹּהֵן** – או כאשר הכהן מקריבם. ואם לא פירש בשעת הקניה איזה תור לחטאת ואיזה לעולה, ומת קודם שהכהן הקריבם, הקינים יפלו לנדבה כדין מעות סתומים. וקשה, אם נאמר שעופות אינם בכלל ההלכה, **אַמַּאי** – למה יפלו לנדבה, **הָא מָעוֹת נְמִירִין לֵיהּ** – הרי ההלכה נאמרה רק במעות, אבל עופות הרי הם כמפורשים, ומכיון שאין ידוע איזה לחטאת ואיזה לעולה, אם מתו הבעלים, יהיה דינם למיתה בגלל החטאת המעורבת. ומדברי רב חסדא שאמר שיפלו לנדבה, מוכח שגם עופות בכלל ההלכה של 'סתומים' ולא רק מעות, ואם כן הוא הדין נסכא וסואר של קורות.

המשך מעמוד ר

אין מהצורך כלל להאריך בעניינים אלו, בין כסא לעשור ובפרט שהרי דוקא ענין ימים אלו הוא קבלת מרות ומשמעת מבלי כל נגיעה בדעת ושכל, מתחיל מקב"ע של ר"ה על כל השנה, והלואי שאתבשר טוב בדואר החוזר, שגם מלכתחלה לא הי' העדר האמור או שעכ"פ מכאן ולהבא נתתקן הענין במילואו.

בברכה לבשו"ט וחתימה וגמח"ט,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א